Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Coperta: MĂDĂLINA ANGELESCU

Carte apărută cu sprijinul
MINISTERULUI CULTURII și TURISMULUI
al REPUBLICII TURCIA
Proiect TEDA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GÜNDAY, HAKAN
Zădărnicie / Hakan Günday ; trad.: Ana Andreescu. – București : Vivaldi, 2013
ISBN 978-973-150-078-2

I. Andreescu, Ana (trad.)

821.512.1-31=135.1

ZIYAN by HAKAN GÜNDAY
Copyright © Hakan Günday – Kalem Agency

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin
Editurii Vivaldi.

Hakan Günday

Zădărnicie

În românește de:
ANA ANDREESCU

Editura Vivaldi
București 2013

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

10

„Gazi[2] se odihnește pe dealurile Dikmen.
12 februarie 1921."

Aceasta era inscripția de sub fotografia care atârna la nivelul ochiului meu: Gazi se odihnește... Dar el nu se odihnea. Văzusem sute de fotografii ale lui Atatürk. Această fotografie nu arăta un om care se odihnea. Ceea ce vedeam eu nu era un asemenea om. Ceea ce vedeam în această fotografie era un bărbat ce-și închisese ochii pentru că se săturase de noi. Vedeam un om care, sătul de noi, sătul de tot și de toate, încetase să se uite la noi. Vedeam un bărbat care credea despre oamenii pe care el încerca să-i elibereze că erau o turmă de nenorociți și se temea de posibilitatea ca toate eforturile lui să fie în zadar. Un bărbat care voia să renunțe la tot, să abandoneze tot, să spună la dracu' cu tot. Şi un bărbat care, pentru prima dată în viața lui, se putea gândi chiar și la moarte. Să moară, să dispară, să se facă una cu zăpada. Vedeam un bărbat care aștepta să moară și să înghețe sau să înghețe și să moară. Un bărbat care gândea: nu e nicio deosebire. Nicio deosebire. Un bărbat care nu voia să mai audă niciodată o voce de om; un bărbat care nu mai avea forță să înfrunte o față umană în plus. De aceea își închisese ochii. Își acoperise urechile nu pentru că îi era frig, ci pentru că nu voia să audă. Da, aceasta trebuie să fi fost. Spunea, mi-am închis ochii și mi-am astupat urechile. Să trădez tot ce vreți voi. Nici nu vă văd, nici nu vă aud. Vezi dacă-mi pasă! Dar *eu* auzeam. Auzeam sunetul ce venea dinspre fotografie. Dar tot ce puteam auzi era un sunet care radia din ochii mei, lovea fotografia și se întorcea la mine. Propria-mi voce. Eu... *Omul este măsura tuturor*

[2] Veteran de război, erou: titlu conferit de Mustafa Kemal Atatürk.

lucrurilor, a spus Pitagora. Dar acesta nu era un om obișnuit. Măsura tuturor lucrurilor era omul care a făcut măsurătoarea. Şi, astfel, m-am văzut pe mine în fața și silueta lui Gazi aflat la pământ. Pentru că în acele foarte rare momente în care m-am putut întinde pe patul îngust, am dispărut, am vrut să dispar sub pătura aspră. Așa încât să nu văd sau să aud o altă persoană. Dar, era imposibil. Pentru că serviciul militar obligatoriu nu era un *one-man show*; era o piesă pusă în scenă de mii de ființe adunate împreună. Antrenamentul umăr la umăr era coregrafia. Marșurile, începutul muzicalului. Camuflajul, echipamentele noastre de luptă: Costum croit cu atenție deosebită pentru detaliu. Ordinele, întrebările și răspunsurile, rolurile pe care trebuia să le memorăm. Scenariul, pe care nu-l respecta nimeni niciodată, era scris în regulament. Directorului i te adresai cu „Sir." Totul era acolo. Totul era pregătit. Dar toate acestea făceau așa de mult zgomot. Zgomot intolerabil. Destul ca să mă facă să vreau să despic patul și să mă ascund înăuntru. Destul ca să mă facă să vreau să umplu cu capul meu perna pe care îmi odihnesc capul. Destul ca să mă facă să mă văd când mă uit la Gazi!

– Este rândul tău de pază.

Urechea mea străpunsă de această propoziție, ochii mei întorși la viață. Am părăsit sala de mese, trecând pe lângă sergentul de noapte. De la primul pas, mi s-a umezit nasul. Zăpadă. Zăpadă care îmi îngheață fața când cade pe fața mea și se topește. Ninge încontinuu de câteva luni. Noaptea, ziua, dimineața, la amiază, înainte de..., după... A nins atât cât să îngroape. Tot. Mașinile, copiii, casele și securea. Jurnalele TV au vorbit despre nivelul zăpezii necesare în stațiunile de ski. Fiu de cățea de jurnale TV! Nivelul zăpezii, hî? Bun pentru ski! Destul de bun pentru gunoaiele satului – ale cărui drumuri zac ascunse sub zăpadă – care nu mișcă un deget când propriul lor prunc de un an moare ca o insectă, dar care ar traversa Munții Fatiha cu sania pentru a ajunge la șosea, pentru a-l ține în viață pe bunicul de 101 ani? Nivelul zăpezii! Întâi, labele picioarelor se

scufundă în ea, apoi gleznele dispar din vedere. Genunchii, picioarele cu totul. Zăpada te îngroapă de viu. Întâi, o respingi cu pumnul. Îți umpli pumnul cu zăpadă și-l arunci în aer să o trimiți de unde a venit. Apoi, lopata. O lopată între douăzeci de recruți. Una la patruzeci de brațe. Şi posibil un picamăr transformat dintr-un ciocan. Lopata! Sapă! Ninge să te îngroape. Plouă să te înece. Vântul zboară să-ți ridice picioarele de pe pământ și te zguduie bine. Tot ce ai de făcut este să asculți pământul: Tu omule, fiul unui om, șterge-o! Dar tu îți înfunzi călcâiele. Vei trăi. Pentru o dată, există gravitate. Şi nici nu ai unde altundeva să te duci. Nu ai nicio opțiune, în afară de a trăi pe acest pământ care niciodată nu încetează să te alunge, care tremură și se despică pentru a te înghiți cu totul. Marte este prea departe! Viața omului pe această planetă este un rodeo. Tornade, avalanșe, inundații, cutremure. Luptă, cu lopata în mână. Ţipă, asta este casa mea. La dracu! Asta nu este casă! Asta-i nimic! Pământul nu este o scoică pentru oameni. Asta nu este casa noastră. Noi suntem legați de pământ prin gravitație, Cine știe, de unde suntem exilați aici? Din Paradis? Nu cred! Nu omuleee ! ! !

Vorbeam. Spuneam toate acestea mănușilor pe care le țineam apăsate pe buzele mele. Mănușile mele verzi cu găuri. De o liră. Cu dublură. Unele din acele rare lucruri ieftine: Mănuși. Mănuși pârlite și îngălbenite la șemineul electric în timp ce încercai să te încălzești. Mănuși care s-au sfâșiat când ai încercat să le desprinzi de țeava înghețată a puștii cu care făcuseră masă comună. Lor le povesteam tot ce-mi trecea prin minte. Tot ce spuneam parcurgea drumul până la mănușile mele. Pentru că mănușile mele lăsau să intre în ele sunetul, la fel cum lăsau să intre în ele frigul.

Continuam să merg, pășind prin apa înghețată ce umplea urmele lăsate de cine știe cine mai trecuse pe acolo. Încercam să înaintez prin nămolul alb. Cufundându-mă în mlaștina albă. Când am ajuns la depozitul de arme, nu îmi mai simțeam degetele de la picioare. Bocancii mei de luptă

erau prea înghețați pe dinăuntru pentru ca eu să-mi mai pot simți degetele, pe fiecare în parte. Bocanci, așa li se spunea, pe-aici. Bocancii de luptă erau niște simpli bocanci, aici, și viața pe care o trăisem eu cândva era civilie. Multe alte lucruri aveau alte nume, pe-aici. Era o altă limbă, o limbă de trupeți. Soldățească. Nu era nevoie s-o vorbești, atâta vreme cât o înțelegeai. De fapt, nu aveai nevoie să vorbești nicio limbă. Pentru că noi eram soldații de rând fără grai. Răcanii. Conform teoriei, baza armatei este disciplina. Totuși, conform practicii care înjunghie teoria pe la spate, această bază a armatei este soldatul. Baza, fundamentul, spuneți-i cum doriți, pe care stă armata suntem noi. Toți și toate s-au așezat în spinarea noastră. Noi eram chiar mai jos decât zăpada. Eram șenilele unui tun uriaș. După cum stă scris în *Ghidul soldatului de rând* care însumează toate complicatele aspecte ale unei complicate mașinării și pe care eram cu toții obligați să-l purtăm în buzunarul stâng de la piept al *parkas*-ului[3], cuvânt pe care chiar și sergenții-majori experimentați îl pronunțau *parquet*, noi eram jandarmi fără rang ale căror nevoi erau susținute de stat. Membri ai forțelor armate magnifici! Pe terenul egalității absolute în educație, noi, eșuând în a obține vreo diplomă de la o universitate sau vreo diplomă care să ateste pregătirea noastră într-o anumită profesie, reușisem, la limită, să fim recrutați.

Lipsa noastră de egoism era o sursă de mândrie. Pentru că noi știam. Ştiam că în toate legile și regulamentele referitoare la serviciul militar obligatoriu se strecuraseră oarecare greșeli. Puteam încă să ne facem serviciul militar cu o diplomă de școală primară sau secundară, măcar că pe termen scurt. Dar, într-o țară în care toți bărbații au o diplomă universitară, nu va exista nimeni care să servească în calitate de persoană privată. Fundamentul forte al armatei va fi fost zdruncinat. Cum am putut permite să se întâmple acest lucru? Făcătorii de legi au pierdut din vedere un lucru:

[3] șubă

nu puteau scăpa de noi, noi, care jurasem să nu obținem o diplomă de la vreo universitate. Unii dintre noi eșuaseră chiar să învețe să citească, ca nu cumva să lase armata fără recruți. Ce dăruire! Ce lipsă de egoism! Nu este nevoie să murim sau să fim răniți la datorie. Noi am fost eroii care am plătit pentru patriotismul nostru prin ignoranță pe tot parcursul vieții! Şi nici nu era ceva în neregulă cu ignoranța noastră. Inhalasem spiritul codului penal mai bine ca oricine. Erai amendat dacă nu-ți trimiteai copilul la școală, dar dacă nu-ți satisfăceai serviciul militar erai băgat în închisoare. Ştiam cu toții unde voiau să ajungă. Urechile noastre ascultau. Am prins mesajul magnific ascuns între rândurile legii. I se spunea stimulent legal. Faptul că nu ne terminam educația nu era cine știe ce mare problemă. Dar sustragerea de la serviciul militar era ceva îngrozitor! A evita recrutarea însemna să te transformi într-o târâtoare. Asta spunea legea. La dracu' cu școala, dar asigură-te că faci serviciul militar, spunea legea. Pentru că, să mă scuzați, nu dau doi bani pe ignoranța voastră asumată. OK, am spus cu toții. Chiar așa! A fost o bucurie să urmăm calea indicată de stat! Eram împăcați înlăuntrul nostru, dacă nu cumva și în exterior.

Am crezut că vesta de asalt era ușoară, în momentul în care am tras-o pe cap. În mod normal, buzunarele conțineau cinci depozite: patru pline, unul gol. Aceasta mi s-a spus prin foaia de predare semnată, în josul paginii, atât de comandant, cât și de mine. Numărul de „depozite" încredințate mie era de cinci. Prin urmare, armata putea dovedi că era nevoie de acest număr, dar nu putea explica de ce buzunarul de la rinichiul meu drept era gol. Unul dintre „depozitele" mele care conținea 20 de gloanțe de 7,62 mm dispăruse. Mi-am amintit răspunsul la evenimente similare raportate de gradele superioare:

– Ar fi trebuit să ai grijă de lucrurile tale. Găsește ce-ai pierdut, într-un fel sau altul! Sau vei fi scos la raport și te vei trezi la tribunal!

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Nu a trebuit să caut prea departe după muniția mea lipsă. Eram chiar în depozitul de muniție. În casa armelor și a vestelor de asalt burdușite cu muniție. Nu aveam de gând să fiu individul dus în fața Curții pentru că și-a neglijat muniția. În buzunarul meu a ajuns rapid un cartuș pe care l-am subtilizat dintr-o vestă pe al cărei posesor îl știam foarte bine și mi-am pus liniștit pușca pe umăr. Regrete ? Nu dau o ceapă degerată pe ele! Da, poate că am servit cu toții în aceeași armată, dar nu am făcut cu toții același serviciu militar. Am îndeplinit cu toții propriile servicii militare. Fiecare metru pătrat purta serviciu militar discret. Numai ambalajul era similar. Ambalarea și accesoriile noastre.

Nu erau deosebiri multe între serviciile militare îndeplinite de Nahif și de Fethi și de Nuh. Primul dormea pe cutiile goale de carton pe care le transformase în pat, din depozitul din spatele popotei, pe care tocmai am părăsit-o. Ceilalți doi mergeau de-a bușilea prin zăpadă și a trebuit să sar peste ei în drumul meu spre punctul de încărcare-descărcare. Mergeau pe brânci, pentru că, la reuniunea de dimineață, se confruntaseră cu o întrebare al cărei răspuns nu l-au știut. Mergeau pe brânci pentru că trebuiau să memoreze și să recite tipurile de ambuscade, cu toate că ei habar n-aveau zilele de naștere ale propriilor lor mame. Mergeau de-a bușilea de săptămâni de zile. În fiecare dimineață. În redarea definițiilor nu era niciun progres. Răspunsurile lor erau încă limitate la câteva cuvinte înșirate. Zăpada era terenul obișnuit pentru recruții care nu știau să învețe și pentru comandanții care nu știau să predea. Problema se finaliza prin mersul pe brânci și fiecare își vedea de treburile lui.

Pe de altă parte, Nahif era CRC, Centrul pentru Referințe și Consulting. Aventura a început, cu ceva timp în urmă, în grupa de antrenament, cu ștampile CRC puse pe pagina 32 a Registrului de serviciu al subofițerilor – echivalent cu cartea de identitate națională din viața civilă – acordată celor care și-au tăiat propriile membre cu lama de ras, celor care practică tatuajele și care erau considerați, în general, a eșua

în îndeplinirea oricăror cerințe ale vieții sociale. În teorie, această ștampilă spunea că purtătorul ei trebuie să frecventeze CRC, pe tot cursul serviciului militar să beneficieze de sprijinul psihiatric de care avea nevoie. Dar, în practica ce își bătea joc de mama-teorie, bărbații al căror Registru de subofițer purta ștampila CRC și-au văzut carierele militare progresând în multe modalități care erau singulare.

Aveam și eu, la rândul meu, ștampilă. Eram și eu, la rândul meu, un CRC. Pentru că aveam un tatuaj. Pe spinare aveam patru linii de lungimea degetelor de la mână și o diagonală care le traversa. În limbajul închisorii, aceasta însemna câte zile credeam eu că voi supraviețui. Eram la rândul meu un CRC. Pentru că aveam fruntea și încheietura mâinii tăiate mai întâi de mine însumi și, apoi, cusute de doctori, ale căror nume nu am reușit niciodată să le țin minte. Aveam o ștampilă care m-a împiedicat să cer să lucrez ca agent turistic, la capătul primei luni petrecute în grupa de antrenament. Două litere, T&S, inițialele de la tatuaj și self-mutilation[4], completau informația. Dar de ce în engleză? *Să-nnebunesc dacă știu!*

Îmi amintesc ziua aceea specială. Așteptam cu toții anunțul ce urma să fie transmis prin megafoanele de pe terenul de antrenament, ce semăna cu un stadion, cu privire la termenii serviciului nostru militar. Zeci de mese. Un ofițer prezidând la fiecare masă.

– Tinichigiii la masa numărul unu! Tapițerii la masa numărul șase! Chelnerii la masa numărul nouă!

Eu continuam să aștept. Bineînțeles că eu nu aveam meserie. Oricum, așteptam. Pentru că știam că eram cel mai bun vorbitor de franceză din grupa mea. Eram sigur că un jandarm care vorbește fluent franceza va fi o comoară. Vorbeam destul de bine pentru a convinge un belgian să rezerve o vacanță la Muntele Memrut, în anul următor, și să-și aducă și vecinii! – cât a rămas amețit și fără vedere în fața

[4] automutilare

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

întregului corp de pictori orientaliști, după căderea de pe măgar. Agent de turism! Asta trebuia să fiu!

– Vorbitorii de franceză la masa numărul șapte!

Am alergat. M-am așezat la coadă. Am așteptat. Am înaintat pas cu pas. Mi-a venit rândul. Ofițerul din fața mea a început să vorbească, privind la foaia de hârtie din mâna lui.

– Bufniță?

Ştiam exact ce voia de la mine. Nimeni nu avea timp de pierdut. Am răspuns: *„Hibou"*. El a continuat:

– Curea?

Perfect! *„Ceinture"*, am răspuns, fără nicio ezitare. A întins mâna.

– Dă-mi carnetul.

I l-am dat. A răsfoit paginile. Nu a mai tras de timp.

– Următorul!

Ofițerul a văzut ștampila CRC și a știut că nu voi fi agent de turism. Avea dreptate. Deși era pe spinare, turiștii puteau vedea cu ușurință tatuajul, ceea ce ar cimenta, o dată pentru totdeauna, credința lor în barbaria noastră. Răul pe care-l puteam provoca era fără sfârșit, înțelegi, puteam crea haos, vorbind franceza. Armata a luat decizia corectă, ca, întotdeauna, și i-a cruțat pe toți acei oameni pe care-i puteam agresa, vorbind franceza. Numai pentru a-mi putea satisface serviciul militar obligatoriu, fără a provoca necazuri nimănui, m-au plasat într-o echipă de agenți de securitate internă formată din șaptesprezece oameni și mi-au pus în mână mașinăria mortală numită 63. Am moștenit chiar și un lansator de grenade. Aceasta numai mulțumită acelui ofițer, pe care urma să-l supraveghez astăzi, cu o armă de luptă complet automată, cu 8 cartușe și cu un lansator de grenade. Turiștii fuseseră salvați. Alții, trebuiau să-și facă griji. Cei care strigau: „Supraveghere bună, Domnule Soldat!" erau kurzii care treceau pe alături; singura parte din mine pe care o puteau vedea erau ochii privind de după *balaclava*. Să nu înțelegeți greșit; nu aveam nicio intenție să trag în ei. Mi-am vomat ura și instabilitatea mintală certificată prin ștampila

CRC, vorbind franceza. Acest lucru a fost mai eficient decât pușca de pe umărul meu, la urma-urmelor:

– *Va te faire enculer, fils de pute*![5]

Ori, cum spunea băiatul de la băcănie, în timp ce marfa și banii treceau dintr-o mână în alta prin gaura din gardul de sârmă din partea de răsărit a barăcilor:

– Şterge-o, fiu de hoț!

Nu se știe ce element inexplicabil îl determinase să facă legătura între o târfă și un hoț.

– Ţeava în bidon!

Şaisprezece bidoane roșii de ulei încastrate în beton până la nivelul taliei, pline cu nisip, fiecare cu o gaură în capac. În fața fiecăruia stătea un individ înfigându-și țeava puștii în gaură.

– Trageți închizătorul! Descărcați!

Sergentul care venise la popotă să mă aducă pentru supraveghere dădea acum ordine. Își făcea treaba; una dintre punțile dintre ofițeri și noi. Celălalt era sergentul de zi. Eram încă în timpul supravegherii de noapte. La punctul de încărcare-descărcare. Ne asiguram că nu există niciun cartuș în camera încărcătorului înainte de a introduce cartușiera și a ne îndrepta spre posturile noastre.

– Eliberați siguranța!... Apăsați pe trăgaci! Puneți siguranța! Introduceți cartușul!... Fiți gata!

Şi noi făceam invers la întoarcerea de la dispozitivele noastre de supraveghere. Mai întâi scoteam cartușiera, apoi introduceam țeava în bidon, trăgeam deschizătorul înapoi, descărcam, eliberam piedica și apăsam pe trăgaci. În felul acesta, nimeni nu împușca pe cineva. Cel puțin, așa se spunea în regulament. Dar, regulamentul era făcut departe. Într-o clădire din capitală. Regulamentul ieșit din tocurile scriitorilor-militari erau niște opere serios romanțate. Numai un romantic se putea prosti în așa hal în probleme reale. Totuși, picioarele armatei, unul din regulament și celălalt din

[5] Du-te să fii sodomizat, fiul de târfă!

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

practică, se distanțaseră atât de mult încât ar fi putut foarte curând să se separe de tot. Pentru că dacă regulamentul reprezenta reglementările fizicii acestei lumi, noi eram duhul. Exact cum standardul ideal al armatei stabilit în capitală era un vis. Noi eram suficient de departe. Destul cât să ne creăm propriile vise și să ne stabilim propriile noastre standarde. Era destul de frig. Destul cât să ne încălzim mâinile cu foile manualelor legate standard pe care le ardeam când stăteam de pază.

Îmi păstrasem același post de supraveghere unsprezece zile. Aceleași parapete de piatră – ghereta de santinelă și timp. Acesta, de asemenea, împotriva regulamentului. Sub pretextul siguranței. Opt ore pe zi. Două ore supraveghere, patru ore repaos. Nu pentru că eu eram penalizat sau pentru că era o urgență. Pentru că serviciul militar al fiecăruia era personalizat. Numai douăzeci și opt de oameni au făcut vreodată de pază în puternica unitate șaptezeci și patru, alții care-și satisfăceau serviciul în alte zone niciodată nu făceau de pază. Bucătar, santinelă la dormitor, curier, șofer, barman... restul de treizeci și cinci trebuiau să meargă la stația de încărcare-descărcare la fiecare patru ore să consolideze parapeții de piatră construiți cu câțiva ani mai devreme douăzeci și patru de ore pe zi și sufereau în mod constant de lipsă de somn. Ne simțeam slabi. Ca număr și ca atribute. Eram bărbații adunați de la cafenea porniți pe scandal. Şi, niciodată, o încăierare nu a fost câștigată de bărbații adunați de la cafenea. Noi eram amatori duși la limita nebuniei din cauza privării de somn. Eram prea speriați că o luăm razna. Ne era frică de orice. De comandanți, de curțile marțiale, de armele din mâinile noastre, de orice civil care se apropia de noi.

Privarea de somn a militarului nu înseamnă lipsă de somn. Înseamnă stare de trezire fără să fi căzut vreodată într-un somn adânc. Când aceasta se repetă de sute de ori, creierul tău este chinuit și ochii îți cad din orbite. Acesta este primul cutremur care zguduie memoria. Al doilea este deconectarea de la mecanismul luării de hotărâri, ca rezultat al

transformării persoanei într-un automat. Creierul, care crede în mod eronat că este încă adormit, visează și, de-a lungul întregii zile, din care 19 ore le petrece în stare de veghe, răcanul suportă flash-uri de amintiri imprevizibile. Un asemenea flash al memoriei te face să simți durerea unei palme pe care ai primit-o la vârsta de șase ani, în timp ce te uiți în oglindă de deasupra chiuvetei pe care ai frecat-o de trei sute patru ori. Reînvie tot la ce tu niciodată nu te-ai gândit sau de care niciodată nu ți-ai amintit, ca și cum ai fi fost atunci și acolo ca într-un vis. Scurte rememorări a ceea ce ai făcut exact în orele de beție nu sunt neobișnuite în timpul acestor flash-uri, deși, în acel moment – în dimineața ce urmează nopții – nu ai prea putut explica cum ai ajuns acasă. Aspectul abrupt al memoriei militarului nu este un efect sănătos. Întoarcerea la realitate, la capătul acestor flash-uri, te distruge.

Fratele geamăn, mortal în egală măsură al flash-ului unei amintiri imprevizibile este flash-ul uitării imprevizibile. Nu reușești să-ți amintești informații pe care nu era posibil să le uiți și lapsusul durează minute întregi, chiar și ore, făcându-te să te îndoiești de propriul tău trecut. Adaugă un G3 la toate acestea și imaginea care rezultă nu este chiar așa de plăcută. Niște familii pot dormi liniștite departe, departe, în pace, mulțumită vigilentei supravegheri pe care o facem noi, dar pentru familiile de aici somnul nu este grozav de adânc. Pentru că ei știu cel mai bine cum ochii noștri seamănă cu niște țevi de pușcă.

Santinela pe care trebuie să o înlocuiesc arăta ca un animal mergând de-a îndărătelea pe parapetul de piatră nelustruit, când am sosit eu. Abia respira, pentru că se agitase. Era evident acest lucru dacă te uitai la norul de respirație înghețată care-l învăluia. Nu m-a observat când am împins ușa ruptă. Credea că se află încă în coliba de dimensiunea unei cabine de lift, dar, de fapt el sărea ca o minge pe vârfurile degetelor, scuturându-și în mod constant capul, ca și cum ar fi repetat întruna „Nu!“ și, în mod limpede, tremura, în ciuda celor șapte straturi de pânză pe